

Гласање у иностранству

Зашто је битно пријавити се за гласање и изаћи на изборе

Премда је Србија по свом уставу демократска република, сведоци смо да њоме већ дуги низ година дефакто руководи аутократски режим који не мари за владавину права. Једна од последица такве власти јесте константно спровођење нерегуларних избора препуних манипулација, за чије се постојање, сваким новим циклусом, јавља све више доказа. Но, упркос преварама, парламентарни избори су једни легалан начин за смену овог накрадног режима, што ће, надамо се, напослетку довести до испуњења студентских захтева.

Главни вид манипулације, из кога проистичу многи други, јесте нетранспарентно вођење бирачког списка, без јавног надзора и уз постојање паралелних база података, услед чега он постаје средство политичке контроле, а не неутралан инструмент демократије. Под таквим условима, бирачи из дијаспоре — физички одсутни, али формално присутни у списку — представљају идеалну мету за злоупотребу.

Пријава за гласање из иностранства не утиче на укупан број бирача, али има кључну функцију: она трансформише статус бирача из пасивног, невидљивог и злоупотребљивог у активног, регистрованог и контролисаног учесника изборног процеса. На тај начин, дијаспора не само да користи своје право, већ и штити сопствени идентитет од инструментализације у изборним преварама.

Право гласа се не штити само његовим коришћењем, већ и одбијањем да се ћутањем и пасивношћу учествује у лажирању демократског процеса. Активна дијаспора је политички фактор. Невидљива дијаспора је изборни ресурс у туђим рукама.

Пре расписивања избора

Бирачко право

Бирачко право имају држављанин Републике Србије, тј. људи са важећом личном картом или пасошем Републике Србије.

Уколико Вам је пасош истекао, неопходно је да уз лично присуство поднесете захтев за издавање новог у најближем дипломатско-конзуларном представништву Републике Србије. Поред захтева се прилаже и стари пасош (или лична карта, или друга јавна исправа на основу које се може утврдити идентитет, ако не поседујете стари пасош). По процедури је потребан и извод из матичне књиге рођених (као и уверење о држављанству Републике Србије, ако никада раније нисте имали биометријски пасош), а то се прибавља по службеној дужности - дакле, о томе не треба бринуту. Законски рок за решавање захтева је 60 дана, те апелујемо да не оклевате са његовим подношењем, јер је процедура прилично дуготрајна. Више информација имате на наредном линку:

<https://www.mfa.gov.rs/gradjani/usluge/putne-isprave>.

Проверити да ли сте уписани у јединствени бирачки списак

Како бисте искористили своје бирачко право, морате бити уписани у јединствени бирачки списак. Проверу можете извршити путем следећег линка:

<https://upit.birackispisak.gov.rs>.

Ако нисте у бирачком списку, захтев за упис можете поднети тек по расписивању избора.

После расписивања избора

Захтев за упис у јединствени бирачки списак

Захтев за упис у јединствени бирачки списак се подноси само ако већ нисте уписани у исти. Дипломатско-конзуларна представништва су у обавези да објаве образац захтева на свом веб-сајту. Захтев је потребно послати имејлом дипломатско-конзуларном представништву најкасније пет дана пре закључења јединственог бирачког списка.

Више информација можете наћи у [Закону о јединственом бирачком списку](#) ("Сл. гласник РС", бр. 104/2009, 99/2011 и 44/2024).

Zahtev za glasanje u inostranstvu

Захтев за упис у бирачки списак податка о томе да ће бирач гласати у иностранству је неопходно поднети како бисте гласали у иностранству. Дипломатско-конзуларна представништва су у обавези да објаве образац захтева на свом веб-сајту. Захтев је потребно послати имејлом дипломатско-конзуларном представништву најкасније пет дана пре закључења јединственог бирачког списка. Захтев се подноси без обзира да ли сте раније гласали у иностранству.

Више информација можете наћи у [Закону о јединственом бирачком списку](#) ("Сл. гласник РС", бр. 104/2009, 99/2011 и 44/2024).

Захтев за обавештење

Захтев за обавештење о подацима који су о бирачу уписани у бирачки списак није неопходно подносити, али је веома пожељно, јер тиме повећавате шансу за добијање повратне информације да можете гласати у иностранству. У супротном, надлежни органи нису правно обавезани да Вас обавесте о промени у бирачком списку. За овај захтев не постоји образац, већ је довољно путем имејла (најбоље је у ту сврху искористити исти онај којим се шаљу претходно наведени захтеви) у коме тражити да се добије информација о промени у бирачком списку на основу става 4 члана 16 закона наведеног у наредном параграфу. Захтев је потребно послати дипломатско-конзуларном представништву најкасније пет дана пре закључења јединственог бирачког списка.

Више информација можете наћи у [Закону о јединственом бирачком списку](#) ("Сл. гласник РС", бр. 104/2009, 99/2011 и 44/2024).

Проверавати да ли су примљени захтеви

Како бисте били сигурни да је ваш захтев примљен, то треба проверавати свакога дана до истека рока за подношење. У контакт са дипломатско-конзуларним представништвом је могуће ступити путем имејла, телефона, или личним доласком.

Пожељно је да људи из једног места воде евиденцију о томе ко је све одатле поднео захтев, како би се знало да ли је испуњења квота за одређивање бирачког места.

Одређивање бирачких места

При нормалним околностима, бирачко место се може одредити за најмање 100, а највише 2500 бирача. У изузетним случајевима, бирачко место се уз сагласност Републичке изборне комисије (РИК) може одредити и за мање од 100 бирача ако би због просторне удаљености или неповољног географског положаја становницима одређеног места било знатно отежано гласање на другом бирачком месту, тј. за више од 2.500 бирача ако не постоје просторни услови да се отвори више бирачких места.

Министарство спољних послова доставља РИК-у предлог за одређивање бирачких места на којима ће се гласати у иностранству најкасније 22 дана пре дана гласања. РИК затим доноси одлуку о одређивању бирачких места најкасније 20 дана пре дана гласања. Пошто се бирачки списак закључује 15 дана пре дана гласања, уколико листа одређених бирачких места није задовољавајућа, и ако при томе постоји правна основа за одређивање нових, или премештање постојећих места, потребно је са тиме изаћи у јавност непосредно по оглашавању РИК-а на своме веб-сајту, како би се подстакло доношење измене и/или допуне.

Више информација о начину утврђивања предлога бирачких места, њиховој приступачности и карактеристикама објеката у којима се налазе, можете наћи у [Упутству о начину одређивања бирачких места](#) ("Сл. гласник РС", бр. 91/2023 - пречишћен текст), а на наредном линку се налазе обрасци које Министарство спољних послова треба да попуни приликом подношења предлога РИК-у:

https://www.eupropisi.com/dokumenti/SG_091_2023_002.docx

На дан избора

Како пријављивати неправилности

Неке од неправилности са којима се можете сусрести на бирачком месту јесу:

- присуство пропагандног материјала на бирачком месту или у кругу од 50 метара од бирачког места;
- гласање ван бирачког места без потврде о бирачком праву за гласање ван бирачког места;
- гласање без исправе за доказивање идентитета;
- незаокруживање имена бирача у бирачком списку или заокруживање имена другог бирача;
- утицање чланова бирачког одбора или трећих лица на бирачев избор;

- непостојање контролног листића у гласачкој кутији;
- вишак листића у кутији (у односу на број бирача који су гласали);
- присуство припадника полиције на бирачком месту без позива председника бирачког одбора, односно уколико нису нарушени ред и мир и слично.

Уколико приметите било коју од наведених нерегуларности, тражите од чланова бирачких одбора да то унесу у Записник о раду бирачког одбора.

Неправилност можете пријавити најкасније 24 часа од момента када је она учињена.

CeSID-овом водичу за заштиту изборних права можете приступити путем следећег линка:

<https://www.cesid.rs/wp-content/uploads/2021/06/Vodi%C4%8D-za-za%C5%A1titu-izbornog-prava.pdf>